Література

1. Балабак О.А. Перспективи вирощування форм, сортів і гібридів фундука в Україні / О.А. Балабак // Актуальні питання сучасної аграрної науки : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 19-20 листопада 2014 р., м. Київ, Україна. – К. : Вид-во ЗАТ "НІЧЛАВА", 2014. – С. 117-119.
2. Бонюк З.О. Особливості фенологічного розвитку та зимостійкості таволги *Spiraea L.* У Києві / З.О. Бонюк // Вісник київського НУ ім. Т. Шевченка. – Сер.: Інтродукція та збереження рослинного різноманіття. – К. : Вид-во "Либідь". – 2007. – № 11. – С. 131-142.
3. Бублик М.О. Моделювання продуктивності ліщини великоплідної на основі погодних факторів / М.О. Бублик, О.В. Моргун, Н.В. Шевчук // Вісник аграрної науки : Вид-во Наук.-тер. журн. НААН України. – 2005. – № 2. – С. 21-25
4. Моргун О.В. Моделювання продуктивності ліщини великоплідної на основі погодних факторів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук: спец. 06.01.07 / О.В. Моргун; Ін-т садівництва УААН. – К. : Вид-во "Либідь", 2006. – 20 с.
5. Кондратенко П.В. Методика проведення польових досліджень з плодовими культурами / П.В. Кондратенко, М.О. Бублик. – К. : Вид-во "Аграрна наука", 1996. – 95 с.
6. Косенко І.С. Фундук: Прикладна генетика, селекція, технологія розмноження і виробництво / І.С. Косенко, А.І. Опалко, О.А. Опалко. – К. : Вид-во "Наук. думка", 2008. – С. 70-72.
7. Махно В.Г. Использование рода *Corylus* в декоративном и промышленном садоводстве / В.Г. Махно // Субтропическое и декоративное садоводство. – 2014. – Т. 50. – С. 232-235.
8. Осипов В.Е. Лещина / В.Е. Осипов. – М. : Изд-во "Наука", 1986. – С. 26-55.
9. Методика фенологических наблюдений в ботанических садах СССР. – М. : Изд-во АН СССР, 1975. – 27 с.
10. Семенютина А.В. Научно-методические рекомендации по выращиванию фундука в засушливых условиях Нижнего Поволжья / А.В. Семенютина, А.В. Рындин, В.Г. Махно, А.Ш. Хужахметова, И.А. Кравцов. – Сочи : Изд-во ГНУ ВНИИГиСК Россельхозакадемии, ГНУ ВНИАЛМИ Россельхозакадемии, 2011. – 56 с.
11. Петросян А.А. Культура фундука / А.А. Петросян. – Краснодар : Изд-во "Наука", 1982. – С. 3-13.
12. Соловьёва М.А. Зимостойкость плодовых культур при разных условиях выращивания / М.А. Соловьёва. – М. : Изд-во "Колос", 1967. – 239 с.
13. Туманов И.И. Физиология закалывания и морозостойкости растений / И.И. Туманов. – М. : Изд-во "Наука". – 1979. – 352 с.
14. Shchepotiev F.L. Horikhy / F.L. Shchepotiev. – Kyiv, 1975. – S. 68-130.

Надійшла до редакції 24.10.2016 р.

Балабак О.А. Фенологические аспекты роста и развития вегетативных органов фундука (*Corylus domestica* Kosenko et Opalko) в зависимости от температуры в условиях Правобережной Лесостепи Украины

Поданы результати досліджень росту і розвитку вегетативних органів фундука (*Corylus domestica* Kosenko et Opalko) в залежності від температурних умов. Определено, что наиболее перспективными для культивирования в условиях Правобережной Лесостепи Украины считаются сорта Доходный, Лозивской булавовидный, Дар Павленка и Шедевр. Согласно других исследуемых показателей эти сорта также оказались лучшими, и именно это указывает на их преимущество перед другими относительно рентабельности разведения в данных условиях выращивания. В ходе исследований выявлено, что сорта Шедевр, Доходный, Лозивской булавовидный и Дар Павленка менее зависимы от температурных условий, что говорит об их сравнительно высшем уровне неспецифической резистентности. Так, наибольший прирост наземной части наблюдался у сортов Дар Павленка и Доходный (украинской селекции). В то время как у представленных сортов Трапезунд (турецкой селекции), Футкурами (грузинской) и Черкеский-2 (адыгейской) эти показатели были наименьшие, а это существенно влияет на их продуктивность.

Ключевые слова: сорта фундука, орехоплодные растения, фенофазы, листья, побеги, почки, интродукция, продуктивность.

Balabak O.A. Phenological Aspects of the Hazelnut Parts (*Corylus Domestica* Kosenko et Opalko) Growth and Development Subject to the Temperature in the Conditions of the Right Bank Forest Steppe Zone of Ukraine

Investigation results of growth and development of the hazelnut (*Corylus domestica* Kosenko et Opalko) vegetative parts subject to the temperature conditions are given. It was developed that such varieties as Dohidniy, Losivskiy bulavovydnyy, Dar Pavlenka and Shedevr turned out to be the most available for cultivation in the conditions of the Right bank Forest Steppe zone of Ukraine. Moreover, these varieties had a lot of others good indexes, that's why we considered them as the best one as for the economic efficiency in this growing conditions. Such varieties as Shedevr, Dohidniy, Losivskiy bulavovydnyy and Dar Pavlenka are temperature independent, that's why we can say about the higher level of their nonspecific resistance. The biggest growth of the overhead part was observed for such varieties as Dar Pavlenka and Dohidniy (Ukrainian breeding). At the same time presented varieties such as Trapezund (Turkish breeding), Futkurami (Georgian breeding) and Cherkesskiy-2 (Adygei breeding) had the smaller indexes and it affected the productivity.

Keywords: hazelnut varieties, nut-bearing plants, phenological phases, leaves, shoots, buds, introduction, productivity.

УДК 639.1:332.1

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ВЕДЕННЯ МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА НА ДП "РАДЕХІВСЬКЕ ЛІСОМИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО"

І.І. Делеган¹, Р.В. Цвях²

Основні особливості організації процесу ведення мисливського господарства на ДП "Радехівське ЛМГ" поряд з природно-історичними та соціально-економічними умовами визначаються розподілом угідь за користувачами, типологічною структурою мисливських угідь, видовим складом, чисельністю і щільністю населення об'єктів полювання, біотехнічними заходами, охороною мисливського фонду та низкою інших чинників. Унаслідок недостатньої кваліфікації, низького рівня оплати праці та технічного забезпечення, працівникам, зайнятим у мисливському господарстві підприємства, виконувати свої службові обов'язки у повному обсязі вкрай складно. З'ясовано, що мисливсько-господарська діяльність підприємства нерентабельна, а її окупність становить тільки 21,5 %. За цими показниками підприємство знаходиться у межах, притаманних мисливському господарству Львівській обл. та всієї України.

Ключові слова: особливості організації процесу ведення мисливського господарства, чисельність і добування мисливських тварин.

Вступ. Актуальність проблеми зумовлена відносно малою чисельністю основних мисливських видів тварин в Україні, що пов'язано з неефективною структурою та методами ведення мисливського господарства, які не відповідають сучасним європейським вимогам [1, 2, 4-6]. Водночас природні умови дають змогу вести ефективне мисливське господарство, проте кожному підприємству притаманні певні особливості, які потрібно з'ясувати [1-3, 5].

Мета дослідження – з'ясувати особливості організації процесу ведення мисливського господарства в угіддях державного підприємства "Радехівське лісомисливське господарство" (далі ДП "Радехівське ЛМГ").

¹ ст. викл. І.І. Делеган, канд. с.-г. наук – НЛТУ України, м. Львів;

² магістрант Р.В. Цвях – НЛТУ України, м. Львів

Об'єктом дослідження слугували процеси господарського використання мисливського фонду, а предметом – особливості організації процесу ведення мисливського господарства.

Методи дослідження – загальноприйняті: лісівничо-біологічні, порівняльного аналізу та математичної статистики [1-7].

Результати дослідження та обговорення. ДП "Радехівське ЛМГ" розташоване у північно-східній частині Львівської обл. у межах Малополіської низовини на території трьох адміністративних районів, зокрема – Сокальського, Радехівського, Кам'яно-Бузького та займає площу 35020 га, однак своїми силами веде мисливське господарство тільки на площі 7743 га (табл. 1).

Табл. 1. Розподіл мисливських угідь за користувачами і типами в районі діяльності ДП "Радехівське ЛМГ"

№ з/п	Користувач мисливських угідь	Надано в користування угідь, га/%	зокрема за типами:		
			польові	лісові	водно-болотні
1	Сокальська р/р УТМР	<u>40453</u> 17,7	<u>34443</u> 22,8	<u>4403</u> 5,8	<u>1607</u> 23,9
2	Червоноградська м/р УТМР	<u>18796</u> 8,2	<u>11560</u> 7,6	<u>6185</u> 8,1	<u>1051</u> 15,7
3	ТВМР ЗРУ г-во "Корчівка"	<u>20567</u> 9,0	<u>12065</u> 8,0	<u>8069</u> 10,6	<u>433</u> 6,5
4	ТзОВ "Полісся"	<u>4161</u> 1,8	<u>2477</u> 1,6	<u>1649</u> 2,1	<u>35</u> 0,5
5	Сокальська РГО "Патріот Плюс"	<u>4810</u> 2,1	<u>3443</u> 2,3	<u>1323</u> 1,7	<u>44</u> 0,7
6	ТзОВ МГ "Витків"	<u>6070</u> 2,6	<u>134</u> 0,1	<u>5789</u> 7,6	<u>147</u> 2,2
7	ДП "Радехівське ЛМГ"	<u>7743</u> 3,4	<u>4777</u> 3,2	<u>2859</u> 4,0	<u>107</u> 1,6
8	Природоохоронне СМРТ "Ромаш"	<u>3229</u> 1,4	<u>2100</u> 1,4	<u>1059</u> 1,4	<u>70</u> 1,0
9	Радехівське ТМіР	<u>74652</u> 32,6	<u>57739</u> 38,2	<u>14705</u> 19,3	<u>2208</u> 32,9
10	ДП МГ "Стир"	<u>48642</u> 21,2	<u>22354</u> 14,8	<u>25279</u> 33,2	<u>1009</u> 15,0
Разом		<u>229123</u> 100,0	<u>151092</u> 66,0	<u>71320</u> 31,1	<u>6711</u> 2,9

Особливості організації процесу ведення мисливського господарства значною мірою визначаються мисливськими угіддями, зокрема характером їх розподілу за користувачами. У районі діяльності підприємства частка угідь, закріплених за державними підприємствами, становить всього 24,6 %, зокрема за ДП "Радехівське ЛМГ" – 3,4 %. Дещо більшу частку угідь – 25,9 % – закріплено за радами Українського товариства мисливців і рибалок (УТМР). Решту – 49,5 % – надано у користування товариствам з обмеженою відповідальністю (8,8 %) та іншим громадським організаціям – 40,7 % (див. табл. 1). Мисливськогосподарські особливості угідь змінюються залежно від кліматичних умов регіону, рельєфу, рослинності, рівня чиннику турбування. Інші чинники, які визначають особливості угідь: типологічна структура, фрагментарність, перетин транспор-

тними магістралями, стан і структура популяцій мисливських тварин, чисельність хижаків і конкурентних видів, санітарно-епідеміологічна ситуація. У типологічній структурі мисливських угідь району розміщення підприємства домінують польові – 66,0 %, частка лісових становить 31,1 %, решта 2,9 % – припадає на водно-болотні угіддя. Значну частку лісових угідь – 37,2 % – надано у користування державним підприємствам Львівського обласного управління лісового і мисливського господарства (див. табл. 1).

Цікаво, що у типологічній структурі мисливських угідь ДП "Радехівське ЛМГ" також переважають польові угіддя – 61,7 % частка лісових угідь становить всього 36,9 %. Дані табл. 2 свідчать, що у мисливських угіддях підприємства серед оленеподібних за чисельністю переважає сарна європейська, поголів'я якої змінюється від 60 (2011 р.) до 70 (2015 р.) особин. Чисельність кабана у 5-7 разів менша, хоча за чинними нормативами могла б сягати понад 100 особин.

Табл. 2. Динаміка чисельності основних видів мисливських тварин

Вид тварин	Чисельність за роками, особин				
	2011	2012	2013	2014	2015
Сарна європейська	60	62	64	66	70
Кабан	10	10	12	10	14
Заєць сірий	194	200	204	206	198
Білка	14	13	18	16	16
Ондатра	14	16	16	12	10
Бобер	30	34	32	36	38
Лис	34	38	40	36	36
Борсук	12	16	16	14	12
Видра	4	4	4	4	4
Куниця	22	24	24	22	20
Голуби	90	96	98	80	80
Качки	160	160	165	128	133
Лиска	44	40	42	40	70
Куріпка сіра	30	32	28	30	30

Із хутрових звірів найчисельнішими є заєць сірий, бобер і лис, а серед пернатої дичини – качки, голуби та лиска. Особливість динаміки чисельності оленеподібних і хутрових мисливських тварин полягає у її відносній стабільності. Чисельність мисливських видів пернатої дичини упродовж 2011-2015 рр. також стабільна або дещо зменшується, а до сезону полювання збільшується у кілька разів (табл. 3). Наприклад, чисельність качок у 2015 р. була на 19,4 % меншою, ніж у 2013 р., а до сезону полювання вона збільшилася у 3,1 раза, чисельність лиски до сезону полювання збільшилася у 2,7 раза.

Результати порівняльного аналізу свідчать, що найближчою до оптимальної є фактична чисельність сарни європейської, частка якої сягає 64,7-70,7 % від оптимальної, а найменше значення цей показник має у кабана – 41,7-58,3 % (табл. 4). За співвідношенням фактичної та оптимальної чисельності заєць сірий займає проміжну позицію між сарною і кабаном. Особливість полягає у тому, що фактичну чисельність мисливських тварин у звітах подають на рівні не нижчому за норматив, за яким виділяють ліміти на їх добування.

Табл. 3. Видовий склад, чисельність і добування пернатої дичини (2015 р.)

№ з/п	Вид птахів	Чисельність, особин		Добування, особин	Частка добування, %	Чисельність після сезону полювання, особин
		на початок року	на початок сезону полювання			
1	Качки	43	133	53	40	80
2	Норець великий	14	38	11	30	27
3	Лиска	26	70	28	40	42
4	Курочка водяна	10	22	7	30	15
5	Кулики	17	45	13	30	32
6	Голуби	40	80	24	30	56
7	Вальдшнеп	10	22	7	30	15
Разом		160	410	143	-	267

Табл. 4. Порівняння оптимальної та фактичної чисельності основних видів мисливських тварин

Рік	Вид мисливських тварин	Чисельність, голів		Різниця у поголов'ї		Частка до оптимальної
		оптимальна	фактична	голів	%	
2013	Сарна європейська	99	64	35	35,4	64,7
	Кабан	24	12	12	50,0	50,0
	Засць сірий	294	204	90	30,6	69,4
2014	Сарна європейська	99	66	33	33,3	66,7
	Кабан	24	10	14	58,3	41,7
	Засць сірий	294	206	88	29,9	70,1
2015	Сарна європейська	99	70	29	29,3	70,7
	Кабан	24	14	10	41,7	58,3
	Засць сірий	294	198	96	32,6	67,3

Певні особливості характерні також динаміці річного приросту чисельності та щільності населення основних видів мисливських тварин упродовж останніх п'яти років. Зокрема у 2014 р. у дев'яти видів із 14 приріст був від'ємним, а у трьох видів – у 2,8-25,0 раза меншим за нормативний і тільки у свині дикої – вищий за нормативний (табл. 5). Фактична щільність населення зрівнялася і навіть дещо перевищила оптимальну тільки в одного виду – куниці лісової, у решті видів фактична щільність населення значно менша за оптимальну (табл. 6). Фактична щільність населення сарни в 1,4-1,7 раза, у кабана в 1,7-2,4 раза, у зайця в 1,4-1,5 раза, а в куріпки сірої – у 6,1-6,6 раза менша за оптимальну. Доречно зазначити, що в Україні нормативна щільність населення більшості видів мисливських тварин у 2-3 рази менша, ніж у суміжних європейських країнах, зокрема у Польщі, Словаччині та Угорщині.

Для ефективного мисливського господарства істотне значення має регулювання чисельності хижих та потенційно шкідливих звірів і птахів. Упродовж 2015 р. в угіддях підприємства добуто 6 лисів, 10 прилюдних собак, два прилюдних коти. Особливість регулювання чисельності хижих та потенційно шкідливих для ведення мисливського господарства звірів і птахів полягає у тому, що упродовж останніх чотирьох років в угіддях підприємства не відстрілюють вовка та воронових птахів, а також у недостатніх обсягах добування лиса. Згідно з чинними нормативами відстріл лиса потрібно збільшити у 3-5 разів, для того, щоб щільність населення цього виду становила не більше 0,5-1,0 особин на ти-

сячу гектарів угідь. Добування хижих і шкідливих тварин належить до службових обов'язків працівників, уповноважених здійснювати охорону мисливських угідь. Особливість здійснення ветеринарно-санітарних заходів полягає у тому, що працівники господарства упродовж останніх п'яти років не здавали для дослідження на сказ матеріалу відстріляних куниць, прилюдних котів і собак.

Табл. 5. Річний приріст чисельності основних видів мисливських тварин

Вид тварин	Приріст чисельності за роками, %					Нормативний приріст, %
	2011	2012	2013	2014	2015	
Сарна європейська	3,4	3,3	3,2	3,1	6,1	15,0
Кабан	0,5	0,0	20,0	-20,0	40,0	30,0
Засць сірий	3,0	3,1	2,0	1,0	-3,9	25,0
Куниця	6,5	9,1	0,0	-8,3	-9,1	15,0
Борсук	21,4	33,3	0,0	-12,5	-14,3	25,0
Видра	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Лис	9,6	11,8	5,3	-10,0	0,0	-
Білка	3,0	-7,1	38,5	-11,1	0,0	-
Ондатра	8,6	14,3	0,0	-12,5	-16,7	-
Бобер	15,0	13,3	-5,9	12,5	5,6	-
Голуби	4,8	6,7	2,1	-18,4	0,0	-
Качки	0,0	0,0	3,0	-22,4	3,9	-
Лиска	0,0	-9,1	5,0	-4,8	75,0	-
Куріпка сіра	4,2	6,7	-6,3	7,1	0,0	20

Табл. 6. Порівняння оптимальної і фактичної щільності населення основних видів мисливських тварин

Вид тварин	Площа стацій, га	Оптимальна щільність, особин на 1000 га	Фактична щільність населення за роками, особин на 1000 га				
			2011	2012	2013	2014	2015
Сарна	3959	25,0	15,1	15,7	16,2	16,7	17,7
Кабан	3959	6,1	2,5	2,5	3,0	2,5	3,5
Засць	5664	51,9	34,3	35,3	36,0	36,4	35,0
Куниця	3714	5,9	5,9	6,5	6,5	5,9	5,4
Куріпка	4497	44,0	6,7	7,1	6,2	6,7	6,7

У процесі охорони мисливських угідь егерською службою упродовж 2015 р. складено 16 протоколів на порушників правил полювання. Притягнуто до адміністративної відповідальності 16 осіб, з яких стягнуто штрафи на суму 3145 грн. Особливість охорони мисливських угідь полягає у тому, що протоколи складають виключно працівники підприємства, а штрафні стягнення є мінімальними – пересічно 196,6 грн.

Загальна сума коштів на проведення біотехнічних заходів у 2015 р. становить 2323,36 грн (табл. 7). Особливість проведення біотехнічних заходів полягає у тому, що підприємство влаштовує кормові поля, заготовляє і викладає корми для мисливських тварин, а також у тому, що не заготовляло і не викладає гіллячкові віники, зернові відходи, жолуді, комбікорм, силос і картоплю. Упродовж останнього року підприємство не влаштовувало і не ремонтувало годівниць, стаціонарних і мобільних веж.

Табл. 7. Проведення біотехнічних заходів

№ з/п	Назва заходу	Одиниця виміру	Вартість один., грн	Обсяг	Сума
1	Викладання кормів:				
	- сіно лісове	центнер	41,28	5,0	206,39
	- віники кропив'яні	штук	0,81	600	486,34
	- снопики зернові	штук	0,81	250	202,64
	- кукурудза	центнер	115,0	4,5	517,50
2	- буряки	центнер	98,0	4,0	392,00
	Викладання солі	кілограм	4,1	30,0	122,50
3	Влаштування кормових полів:				
	- посіви вівса	гектар	0,1	1479,20	147,92
	- посів кукурудзи	гектар	0,2	1240,35	248,07
Разом		грн	–	–	2323,36

У мисливському господарстві підприємства зайнято 12 осіб, зокрема три (25 %) мисливствознавці з вищою освітою. Фахова вища освіта тільки одного із трьох мисливствознавців певною мірою відповідає посадовим обов'язкам, інші два – інженери-механіки. Середній вік зайнятих у мисливському господарстві працівників – 46 років, зокрема два (16,6 %) – пенсіонери, п'ять (41,7 %) – передпенсійного віку, тобто більшість (58,3 %) – це люди поважного віку. Середній стаж роботи працівників, зайнятих у мисливському господарстві, менше трьох років, точніше – 2,7 року, найбільший – 13 і 9 – у двох районних мисливствознавців відповідно. Половина – 6 осіб (50 %), які працюють на посадах лісників-егерів і майстрів-егерів, зовсім не мають досвіду роботи у мисливському господарстві.

Середньомісячна заробітна плата працівників, зайнятих у мисливському господарстві, становить 1392 грн, найбільша у районних мисливствознавців – від 1060 до 3120 грн, а найменша в егерів – 725, майстрів-егерів – 813 і лісників-егерів – 1178 грн. Забезпеченість службовим транспортом недостатня – одному мисливствознавцеві виділено старий автомобіль "Нива" другому – УАЗ-469, іще два егері мають у службовому користуванні гужовий транспорт – коней.

Форменим одягом забезпечено двох мисливствознавців та двох егерів, решту працівників забезпечено захисними камуфляжними костюмами. Усіх без винятку працівників, зайнятих у мисливському господарстві, не забезпечено засобами індивідуального захисту, службовою зброєю, засобами спостереження і зв'язку. Зважаючи на викладене, можна вважати, що усім працівникам, зайнятим у мисливському господарстві ДП "Радохівське ЛМГ", виконувати свої службові обов'язки у повному обсязі вкрай складно, а в багатьох випадках неможливо. Результати порівняльного аналізу даних бухгалтерської звітності свідчать, що витрати на мисливське господарство у структурі планових витрат підприємства за 2015 р. становлять 0,25 %, а у структурі фактичних витрат – всього 0,07 % від загальної суми витрат на лісове і мисливське господарство (табл. 8).

У 2015 р. із передбачених планом 7,5 тис. грн на мисливське господарство підприємство витратило всього 30,7 %, тобто 2,3 тис. грн, окрім цього у загальних виробничих витратах на мисливське господарство припадає 4,3 тис. грн.

Отже, фактичні витрати становлять 6,6 тис. грн, що у структурі фактичних витрат становить 0,2 % від загальної суми витрат на лісове і мисливське господарство. За такого низького рівня фінансування мисливське господарство не в змозі розвиватися. Мисливськогосподарська діяльність підприємства нерентабельна – -78,5 %, а її окупність становить тільки 21,5 %. За цими показниками підприємство знаходиться у межах, притаманних мисливському господарству Львівській обл. та всієї України. Окупність мисливського господарства на підприємствах Держлісагентства становить тільки 6-32 % [7].

Табл. 8. Обсяг і структура лісогосподарського виробництва ДП "Радохівське ЛМГ" за 2015 р.

№ з/п	Вид робіт, заходів	Витрат, тис. грн		Частка виконання, %	Фактична структура витрат, %
		план	факт		
1	Рубки формування та оздоровлення лісів і інші заходи	984,9	966,5	98,1	29,76
2	Відновлення лісів на землях, наданих у постійне користування	385,4	449,9	116,7	13,85
3	Охорона лісу від пожеж	10,4	3,3	31,7	0,10
4	Боротьба зі шкідниками та хворобами лісу	2,3	3,9	169,6	0,12
5	Мисливське господарство	7,5	2,3	30,7	0,07
6	Загальновиробничі витрати, зокрема щодо мисливства (довідково)	1072,8	1572,6	146,6	48,41
7	Адміністративні витрати	-	4,3	-	0,13
7	Адміністративні витрати	523,6	249,9	47,7	7,69
Всього витрат на лісове і мисливське господарство		2986,9	3248,4	108,8	100,0

Висновки. Результати дослідження показують, що основні особливості організації процесу ведення мисливського господарства в районі розміщення ДП "Радохівське ЛМГ" поряд із природно-історичними та соціально-економічними умовами визначаються розподілом угідь за користувачами, типологічною структурою мисливських угідь, видовим складом, чисельністю і щільністю населення об'єктів полювання, біотехнічними заходами, охороною угідь та низкою інших чинників.

Зважаючи на недостатній рівень кваліфікації, оплати праці та технічного забезпечення, працівникам, зайнятим у мисливському господарстві підприємства, виконувати свої службові обов'язки у повному обсязі вкрай складно, а в багатьох випадках – неможливо.

З'ясовано, що витрати підприємства на мисливське господарство за 2015 р. становлять всього 0,2 % від загальної суми витрат на лісове і мисливське господарство. Мисливськогосподарська діяльність підприємства нерентабельна, а її окупність становить тільки 21,5 %. За цими показниками підприємство знаходиться у межах, притаманних мисливському господарству Львівській обл. та всієї України.

Література

- Бондаренко В.Д. Лісомисливське господарство в контексті проблем лісознавства і лісівництва / В.Д. Бондаренко // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2008. – Вип. 18.11. – С. 168-175.

2. Делеган І.В. Перспективи розвитку мисливського господарства в Закарпатті / І.В. Делеган, М.В. Чернявський, В.С. Феннич. – Івано-Франківськ : Вид-во "Фоліант", 2007. – 158 с.
3. Делеган І.І. Особливості організації процесу ведення мисливського господарства у Словаччині / І.І. Делеган, І.В. Делеган // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.8. – С. 52-57.
4. Новиков Р. Взірець мисливського господарювання // Інтернет ресурс. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.ekoinform.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=163%3A2015-07-21-09-02-37&catid=7%3A2009-07-06-09-51-16&Itemid=41&lang=ru
5. Мироненко М.О. Проект моделі реформування і розвитку мисливського господарства України / М.О. Мироненко, І.М. Шеремет, О.Р. Проців, А.-Т. Башта, І.В. Делеган, В.Ю. Вовченко, О.І. Станкевич-Волосянчук, В.Р. Бурмас, Р.І. Новіков, Д.Ю. Карабчук // Інтернет ресурс. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.fleg.org.ua/wp-content/uploads/2016/01/Projekt-modeli-reformuvannya-i-rozvytku-myslyvskogo-gospodarstva-Ukrayiny.pdf>
6. Хоєцький П.Б. Мисливське господарство країн Європи / П.Б. Хоєцький, О.М. Похалюк // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.8. – С. 42-52.
7. Шеремет І. Характеристика стану справ в мисливському господарстві галузі // Інтернет ресурс. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?jssessionid=53B192DA48758B029DA0AE592D6B1DD0.app?art_id=118322&cat_id=81209

Надійшла до редакції 24.10.2016 р.

Делеган І.І., Цвях Р.В. Особенности организации ведения охотничьего хозяйства на ГП "Радеховское лесохозяйственное хозяйство"

Основные особенности организации ведения охотничьего хозяйства на ГП "Радеховское ЛОХ" вместе с естественноисторическими и социально-экономическими условиями определяются распределением угодий между пользователями, типологической структурой охотничьих угодий, видовым составом, численностью и плотностью населения объектов охоты, биотехническими мероприятиями, охраной угодий и рядом других факторов. Вследствие недостаточной квалификации, низкого уровня оплаты труда и технического обеспечения работников, занятых в охотничьем хозяйстве предприятия, исполняя свои служебные обязанности в полном объеме им очень сложно. Установлено, что охотничьеохозяйственная деятельность предприятия нерентабельная, а ее окупаемость составляет только 21,5 %. По этим показателям предприятие находится в пределах, свойственных охотничьему хозяйству Львовской обл. и всей Украины.

Ключевые слова: особенности организации ведения охотничьего хозяйства, численность и добыча охотничьих животных.

Delegan I.I., Tsyvakh R.V. The Main Features of the Forestry-Hunting Enterprise Management at the State enterprise "Forestry-Hunting Enterprise of Radekhiv"

The main features of the forestry-hunting enterprise management at the state enterprise "Forestry-Hunting Enterprise of Radekhiv" as well as natural, historical and socio-economic conditions are determined by the classification of the hunting grounds by users, by the typological structure of the hunting grounds, by species composition, also by the number and the density of hunting objects population, biotechnical measures, protection of the wildlife resources and many others. Due to the insufficient qualifications, low salary and minor technical supply, the people employed in forestry and hunting find it difficult to fulfil their duties as they must be done. It is established that the activity of the enterprise is unprofitable and its cost recovery is only 21.5 %. Having these rates, the enterprise is among the other forestry-hunting enterprises of the Lviv region and Ukraine.

Keywords: features of the forestry-hunting enterprise management, number of game animals and bagging game animals during hunting.

УДК 712.253:502.31:37(477.82)

МОДЕЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА СТЕЖКА ПАРКУ-ПАМ'ЯТКИ САДОВО-ПАРКОВОГО МИСТЕЦТВА "БАЙРАК"

А.А. Дзиба¹, К.Г. Покопилова²

Наведено результати досліджень щодо аналізу садово-паркових ландшафтів на території парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва "Байрак". На основі натурного обстеження виявлено п'ять типів: лісовий, лучний, регулярний, плодовий, парковий. Всього в ППСПМ "Байрак" зростає 131 вид деревних рослин, із них – 35 видів належать до Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи і природних ресурсів. Дендрораритети зростають по всій території парку вздовж маршрутів екологічної стежки у групах як солітери, створено гаї, алеї та масиви. Розроблено два маршрути екологічної стежки, з урахуванням зростання рідкісних видів деревних рослин.

Ключові слова: екологічна стежка, парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва "Байрак", садово-паркові ландшафти, маршрути.

Вступ. Проаналізувавши наукову літературу, з'ясовано, що вперше екологічні стежки з'явилась на початку XX ст. у США [5, 11], у 60-х роках XX ст. – у Прибалтиці (Естонії). В Україні першу екологічну навчальну стежку було закладено наприкінці 80-х років XX ст. У той же час першу історико-археологічну стежку було створено на початку XX ст. у Криму [5].

Нині значну увагу приділяють питанню розроблення екологічних стежок, які слугують насамперед як засіб екологічної освіти, захисту та охорони природи [3, 4, 9, 11]. Створення маршрутів екологічної стежки сприяє оптимальному використанню ресурсів навколишнього середовища, регулюванню неконтрольованого потоку відвідувачів, особливо на територіях природно-заповідного фонду, зокрема у парках-пам'ятках садово-паркового мистецтва.

Вагоме значення мають методики розроблення та створення екологічних стежок таких учених як: Я.Т. Дідух, В.М. Єрмоленко, О.Т. Крижанівська та ін. [5], Л.М. Бабюк [1], С.Б. Шпуляр [12]. Екологічні стежки розробляють з різною метою. Так, наприклад, Л.Г. Вельчева, В.А. Васін, Л.В. Антоновська, О.В. Ходан, А.А. Ібатулін, розглядають навчальну екологічну стежку як засіб професійної підготовки учнів і студентів у загальноосвітніх навчальних закладах, формування екологічної грамотності [2, 3, 6]; С.І. Галкін, Л.В. Калашнікова, Н.М. Дойко, В.Л. Рубіс, Н.С. Бойко [4], В.П. Макаренко, Л.В. Шевцова, Е.А. Пислягина [7] – як форму соціальної структури, екотуризму на природно-заповідних територіях.

Виділяють такі типи екологічних стежок: спеціалізовані (наукові, навчальні, рекреаційні, лікувально-оздоровчі, освітньо-ресурсні), комплексні, туристичні екологічні маршрути [5]. За способом проходження екологічні стежки поділяють на: пішохідні, велосипедні, кінні, стежки для моторизованих видів транспорту; за типом траси: лінійні, напівкільцеві, кільцеві, радіальні; за призначенням: пізнавально-прогулянкові, пізнавально-туристичні, пізнавальні. Екологічні стежки класифікують за категорією складності; залежно від способу

¹ доц. А.А. Дзиба, канд. с.-г. наук – НУ біоресурсів і природокористування України, м. Київ;

² магістр К.Г. Покопилова – НУ біоресурсів і природокористування України, м. Київ.